

Bidenova krátkozraká politika na západním Balkáně

NI nationalinterest.org/feature/biden-s-shortsighted-policy-western-balkans-206364

31. března 2023

Po ruské invazi na Ukrajinu mnozí pozorovatelé očekávali, že Putinovy zástupce na západním Balkáně čekají těžké časy, ale zdá se, že dochází k opaku. Místo potrestání dlouholetých spojenců Kremlu se Bidenova administrativa rozhodla tyto aktéry uklidnit, aby vrazila klín mezi Rusko a jeho příznivce. Tuto náhlou změnu americké politiky lze nejlépe vidět v zemích, jako je Kosovo, Černá Hora a Bosna, a vytváří nebezpečný precedens, protože pomáhá usnadnit podmínky pro příští konflikt na Balkáně.

Kosovo a Černá Hora jsou neochvějnými spojenci USA po celá desetiletí, přesto obě čelí tlaku Washingtonu, aby učinily ústupky Srbsku, nejvíce proruské zemi v Evropě. Na Kosovo je veřejně vyvíjen nátlak ze strany amerického ministerstva zahraničí, aby změnilo svou ústavu s cílem vytvořit na severu jeho území parastátní strukturu řízenou Srby, nápadně pojmenovanou Asociace srbských obcí. Kosovský ústavní soud již v roce 2019 rozhodl, že taková struktura není přípustná, přesto američtí představitelé neústupně požadují, aby Albin Kurti, kosovský premiér, zavedl takové změny, aby Srby uklidnil.

Černá Hora loni podepsala se Srbskou pravoslavnou církví tzv. „Základní dohodu“, která jí dává značnou moc ve srovnání s jinými náboženskými komunitami. Kontroverzní dohoda se dostala pod

drobnohled mnoha prozápadních politických stran, aktivistů za lidská práva a také černohorského prezidenta Mila Djukanoviče. Jejich hlavní obavy spočívají nejen v nedostatku transparentnosti kolem dohody, ale také v tom, že je v Černé Hoře využívána jako nástroj k posílení užších vztahů s Ruskem a Srbskem. Zatímco EU přijala rezoluci, která nastiňuje obavy, že pravoslavná církev propaguje Rusko v zemích, jako je Černá Hora, Srbsko a Bosna, Spojené státy se k tomuto tématu výrazně nevyjadřují.

V Bosně byli proameričtí spojenci loni v říjnu zaskočeni, když USA podpořily kontroverzní změny bosňského volebního zákona, které zavedl Christian Schmidt, vysoký představitel Bosny. V alarmujícím kroku Schmidt pár minut po uzavření volebních místností změnil v zemi volební zákon. Uložený zákon ocenila chorvatská vláda , protože zvýhodňuje politickou stranu HDZ. Na Twitteru to uvedl chorvatský ministr zahraničí Gordan Grlic Radman že chorvatská vláda byla s výsledkem spokojena a potěšena, že jejich úsilí a argumenty byly uznány. Toto otevřené přiznání vměšování do vnitřních záležitostí Bosny dokazovalo, že Spojené státy a EU ustoupily požadavkům Chorvatska a HDZ na úkor bosenské demokracie. V důsledku toho jsou některé klíčové pozice v nově vytvořené vládě země obsazeny politiky, které jsou v současné době sankcionovány Spojenými státy , jako je Marinko Cavara, předseda Sněmovny reprezentantů.

Navzdory maximální snaze Bidenovy administrativy odlákat proputinovské příznivce pryč z Kremlu, posledních několik měsíců ukázalo, že změna politiky nebyla účinná. Například 9. ledna Milorad Dodik, prezident menšího bosenského subjektu známého jako Republika srbská (RS), znovu porušil zákon tím, že oslavil nelegální svátek . Dodikova vojenská přehlídka vyvolala strach a násilí, když znovu vyzval k odtržení RS od Bosny. Poté udělil Vladimíru Putinovi čestnou medaili v naději, že RS může dále posílit svou spolupráci s Ruskem. A zatímco Spojené státy uvalily na Dodika sankce a

angažují se v protikorupčních snahách na místech, jako je Bosna, žádné takové iniciativy nebo tlaky v Srbsku nebo Chorvatsku vidět nejsou.

Rok po ruském útoku na Ukrajinu se srbský prezident Aleksandar Vučić ještě nepřipojil k Západu v sankcionování Ruska a místo toho se rozhodl mlčky spojit s Putinem. Koncem loňského roku znovu rozdmýchal napětí v regionu tím, že umístil srbské jednotky na hranici se sousedním Kosovem, čímž zhoršil už tak napjatou situaci. V posledních několika letech Vučić zašel velmi daleko, aby militarizoval Srbsko tím, že zvýšil své výdaje na obranu o 70 procent a nakupoval nejmodernější útočnou vojenskou techniku z Ruska i Číny.

Proputinovská podpora na Balkáně však nekončí u Dodika a Vučiće, ale je vidět i v Chorvatsku. Současný chorvatský prezident Zoran Milanović byl nedávno Kyjevem odsouzen za zpochybňování územní celistvosti Ukrajiny. Pokračoval tím, že Ukrajina nemá místo v NATO a protestuje proti tomu, aby Záhřeb poslal vojenskou pomoc. Dále vyvolal další pobouření, když veřejně popíral genocidu ve Srebrenici a tvrdil, že Kosovo bylo Srbsku násilím odebráno.

Rozhodnutí Bidenovy administrativy uklidnit proputinovské aktéry, aby se pokusili vrazit klín mezi Kreml a jeho zástupce na západním Balkáně, je nebezpečná a krátkozraká politika. Za prvé, vysílá do světa špatnou zprávu a signalizuje, že Spojené státy, jak se zdá, nestojí za svými principy ani za svými dlouholetými spojenci. Za druhé, odměňováním a posilováním proputinovských aktérů lze USA považovat za zradu nejen svých spojenců, ale i západních norem, které v posledních třech desetiletích napomáhaly demokratizačním snahám v této části světa.

Vlády a aktéři, kteří jsou vedeni silnými muži, nemají žádný zájem o přijetí demokratických hodnot. Odměňování takových aktérů nemá kořeny v americké tradici prosazování demokracie v zahraničí. Tehdejší senátor Joe Biden často opakoval tento sentiment, když

tlačil na Clintonovu administrativu, aby čelila srbské agresi proti jeho menším susedům. V 90. letech vyvrcholila srbská iredentistická politika genocidou proti muslimskému obyvatelstvu Bosny a etnickými čistkami kosovského nesrbského obyvatelstva. Prezident Biden se však rozhodl poskytnout podporu srbskému prezidentovi, který sloužil jako vysoký vládní úředník v Miloševićově režimu.

Vedlejší škody současné politiky USA vůči západnímu Balkánu budou pouze narušovat desetiletí důvěry a přátelství mezi Spojenými státy a prozápadními lidmi v regionu. Dále je důležité poznamenat, že malé státy západního Balkánu se po desetiletí spoléhaly na bezpečnostní deštník Spojených států a NATO, pokud se však nebudou moci spolehnout na tuto bezpečnost, nebudou mít jinou možnost, než se pokusit hledat vytvářet nové aliance na východě a také rozvíjet své vlastní obranné schopnosti. V důsledku to může vést k nestabilitě a dalšímu napětí v regionu.

Bidenova administrativa musí přehodnotit ponaučení z minulosti a přehodnotit současnou politiku USA vůči západnímu Balkánu. Pokud nás historie něčemu naučila, pak tomu, že Spojené státy by neměly opouštět své zásady kvůli dočasné výhodě. Pokud se USA snaží získat srdce a mysli lidí na Balkáně, měly by udržovat principiální, konzistentní a spolehlivou politiku, která neodměňuje ty, kteří se snaží podkopat základní západní demokratické hodnoty. Administrativa prezidenta Bidena by se měla řídit radami (senátora) Bidena ohledně západního Balkánu.

Reuf Bajrovic je viceprezidentem americko-evropské aliance a členem Institutu pro výzkum zahraniční politiky.

Ajla Delkić je předsedkyní Poradního sboru pro Bosnu a Hercegovinu (ACBH) a spolupředsedkyní Koalice pro jihovýchodní Evropu .

Obrázek: Shutterstock.

